

**Proef met de afsprakennotitie “Verantwoord droog-
vallen op de Waddenzee”
Evaluatie 2003**

Inhoud

Hoofdstuk 1	Achtergrond	3
1.1	<i>Inleiding</i>	3
1.2	<i>Probleemstelling van de proefneming</i>	3
1.2.1	<i>Uitgangspunt van de proefneming</i>	3
1.2.2	<i>Welke gegevens zijn beschikbaar</i>	3
1.2.3	<i>Overwegingen van de regelgevende instanties om in te stemmen met de proefneming</i>	3
1.2.4	<i>De partijen die de afsprakennotitie hebben ondertekend</i>	4
1.3	<i>De evaluaties</i>	4
1.4.1	<i>Wie werkten mee aan de evaluaties?</i>	5
1.4.2	<i>Gebruik van het standaard waarnemingenformulier</i>	5
Hoofdstuk 2	Typering jaar	6
2.1	<i>Inleiding</i>	6
2.2	<i>Het weer in 2003</i>	6
2.2.1	<i>Sluispassages</i>	6
2.3	<i>Inspanning van betrokken organisaties voor bekendheid van de Erecode “Wad ik heb je lief”</i>	6
2.4	<i>Verspreiding van de Erecodefolder</i>	6
2.5	<i>Verspreiding van het waarnemingenformulier</i>	7
Hoofdstuk 3	De waarnemingen	8
3.1	<i>Inleiding</i>	8
3.2	<i>Soort waarnemingen</i>	8
3.2.1	<i>De wijze waarop de waarnemingen zijn geregistreerd</i>	8
3.2.2	<i>Korte samenvatting van de waarnemingen per organisatie</i>	8
3.3	<i>Werkgroep Vlieland</i>	8
3.3.1	<i>Het Ministerie van LNV</i>	9
3.3.2	<i>De Vereniging Natuurmonumenten</i>	9
3.3.3	<i>It Fryske Gea</i>	9
3.3.4	<i>Staatsbosbeheer</i>	9
3.3.5	<i>De Zeeverkeersposten</i>	10
3.3.6	<i>De KLPD Harlingen & de KLPD Delfzijl</i>	10
3.3.7	<i>De Wadvaarders & de BBZ</i>	10
3.3.8	<i>Het Landschap Noord-Holland</i>	10
3.3.9	<i>Zorg- en aandachtspunten</i>	11
3.4		
Hoofdstuk 4	Eerste conclusies en aanbevelingen	12

Hoofdstuk 1 Achtergrond

1.1 Inleiding

Op 4 juni 2003 is de afsprakennotitie “Verantwoord droogvallen op de Waddenzee” ondertekend. Deze ondertekening was de start van de proef met de nieuwe afspraken omtrent droogvallen en gedrag op de Waddenzee. Gedurende in beginsel 4 jaar is het toegestaan om ook buiten 200 meter van de betonde of bebakende vaargeul droog te vallen mits men zich houdt aan de overeengekomen Erecode “Wad ik heb je lief”. Jaarlijks vindt een tussentijdse evaluatie plaats van de gang van zaken en na 4 jaar moet een slotevaluatie antwoord geven op de vraag of het experiment een succes genoemd kan worden.

1.2 Probleemstelling van de proefneming

Is het mogelijk om droog te vallen buiten de 200 meter van de betonning of bebakening op basis van de Erecode, zonder dat dit leidt tot een toename van de verstoringen?

1.2.1 Uitgangspunt van de proefneming

Indien de Erecode goed wordt nageleefd dan ondervindt de natuur geen nadelige gevolgen van het op ruimere schaal – ruimtelijk bezien – mogen droogvallen.

De vraag of de verruiming leidt tot een kleiner areaal aan ‘ongerept’ gebied en daarmee mogelijk tot nadelige invloed op de natuurwaarden, is bij de evaluatie van de proef niet aan de orde. Beantwoording van deze door de terreinbeherende instanties en de Waddenvereniging opgeworpen vraag vergt wel aandacht¹.

1.2.2. Welke gegevens zijn beschikbaar voor de evaluatie:

- Periodiek wordt monitoring op de Waddenzee uitgevoerd per vliegtuig (eens per 5 jaar). Dit geeft een momentopname van aantal droogvallers en de plaatsen waar dat gebeurt.
- Sluispassages en bezetting ligplaatsen worden jaarlijks geregistreerd.
- Processen Verbaal en waarschuwingen van het Korps Landelijke Politie Diensten, Bevoegde Opsporing Ambtenaren, het Ministerie van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit en Staatsbosbeheer worden doorgegeven aan het OM en in een jaarrapportage van het Wadden Handhavings Overleg opgenomen.
- Waarnemingen van overtredingen worden geregistreerd door de rijksvaartuigen.
- De algehele indruk die de opsporingsambtenaren hebben van het droogvallen in de Waddenzee (expert judgement).
- De registraties van droogvallers en eventueel geconstateerde overtredingen door een aantal recreantenorganisaties zoals de Wadvaarders & de BBZ.
- De registraties door terreinbeherende instanties zoals SBB, de Landschappen en Natuurmonumenten

1.2.3 Overwegingen van de regelgevende instanties om in te stemmen met de proefneming

Veel watersportorganisaties in het Waddengebied waren al jaren van mening dat de droogvalregulering te beperkend en onduidelijk was. Zij waren van mening dat op meer plekken in het Waddengebied drooggevallen kon worden. Tot 2003 mocht alleen worden drooggevallen binnen 200 meter vanaf de betonde en bebakende vaargeulen. Overtredingen van art. 16 van de Nb-wet in dat gebied worden geregistreerd door de varende inspecties. De algemene indruk is dat er tot 2003 slechts sporadisch sprake was van echte overtredingen. Er werden daarom ook nauwelijks Processen Verbaal uitgeschreven. Met ingang van 2003 is het potentiële droogvalgebied waar drooggevallen mag worden aanzienlijk vergroot. De droogvallers zullen zich wellicht meer over het gebied verspreiden.

¹ Dit uitgangspunt is geformuleerd door het ministerie van LNV, het OOW en de VWG voor de evaluatie 2003. Hierbij is door een aantal organisaties kanttekeningen geplaatst. Volgens hen zal ook naar de effecten van de proef op natuur gekeken moeten worden.

Mogelijk neemt ook het absolute aantal droogvalmomenten toe doordat de droogvallers vaker gaan droogvallen (op andere plaatsen) en/of er nieuwe droogvallers bijkomen. Als basis voor de proef van het verruimen van de mogelijke droogvallocaties zijn afspraken gemaakt waaraan droogvallende schepen en de bemanningen zich moeten houden. Van meet af aan is door alle bij de proef betrokken partijen gesteld dat de verruiming van de droogvalmogelijkheden er niet toe mag leiden dat meer overtredingen en verstoringen worden begaan. Dat betekent dat ook gedurende de jaren van de proef geconcludeerd moet kunnen worden dat zich slechts sporadisch overtredingen en verstoringen voordoen. De vraag is dan wat we verstaan onder ‘sporadisch’ (volgens Van Dale: ‘nu en dan’, ‘een enkele keer’). Met andere woorden: waar leg je de lat?

Vanwege de onmogelijkheid van een gebiedsdekkende kwantitatieve aanpak is in eerste instantie gekozen voor een kwalitatieve methode. Hierbij wordt in het eerste jaar aan de handhavers, de terreinbeheerders en de recreantenorganisaties gevraagd om terug te kijken op het afgelopen seizoen en dit te vergelijken met een vergelijkbare periode in het recente verleden en aan te geven of hun indruk is dat het aantal verstoringen en overtredingen:

- sterk is afgenomen
- enigszins is afgenomen
- nagenoeg gelijk is gebleven
- enigszins is toegenomen
- sterk is toegenomen

Dit doet een beroep op het geheugen, maar door het grote aantal waarnemers ontstaat wel een gemiddeld beeld. Dat beeld wordt gezet naast de beschikbare getallen van PV's, waarschuwingen en waarnemingen van overtredingen en verstoringen. Als het goed is dan klopt één en ander met elkaar. Mocht dat niet het geval zijn dan is nader onderzoek nodig, bijvoorbeeld door middel van interviews met handhavers.

Er is sprake van een succes van het experiment als het gemiddelde beeld van de verstoringen en overtredingen zich beweegt in de bovenste drie hierboven vermelde categorieën.

1.3 De volgende partijen hebben de afsprakennotitie ondertekend:

- Het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV).
- Het Overleg Orgaan Waddeneilanden (OOW).
- De Vereniging van Waddenzeegemeenten (VWG).
- De Stuurgroep Waddenprovincies.
- De Vereniging Wadvaarders.
- De Vereniging voor Beroepschartervaart (BBZ).
- De Verenigde Bruine Zeilvaart Harlingen (VBZH).
- De Noord-Nederlandse Watersport Bond (NNWB).
- Het Koninklijk Nederlands Watersport Verbond (KNWV).
- De ANWB.
- De HISWA.
- De Nederlandse Kanobond & Stichting Peddelpraat
- De Stichting Wadloopcentrum Pieterburen.

De Waddenvereniging heeft de afsprakennotitie niet ondertekend, maar staat wel achter de proef.

1.4 De evaluaties

Eén van de voorwaarden van de Waddenoverheden om in te stemmen met de proef is een goede jaarlijkse evaluatie. Door middel van deze evaluaties kan worden nagegaan of gebruikers van het Wad zich houden aan de Erecode “Wad ik heb je lief” en of de natuur geen schade ondervindt. Als de evaluaties een positieve uitkomst hebben dan kan de regelgeving aangepast worden. Zoniet dan wordt teruggekeerd naar de situatie voor de proefneming.

Het is moeilijk een goed totaalbeeld te krijgen van het droogvallen in het gehele Waddengebied. Het gebied is groot en handhavers kunnen niet op alle plaatsen tegelijk zijn. Het is wel van belang een zo goed mogelijk beeld te krijgen van het droogvallen en de effecten ervan op de aanwezige natuurwaarden, zodat de proef elk jaar en aan het einde van de proefneming goed beoordeeld kan worden.

1.4.1 Wie werken mee aan de jaarlijkse evaluaties²

Instantie	Gegevens/betrokkenheid
• Het Ministerie LNV	Verslagen van de opvarenden van de schepen ms. Krukkel, ms. Harder en ms. Phoca. Betrokken bij het evaluatieproces als regelgevende instantie.
• Het OOW	Betrokken bij evaluatieproces als regelgevende instantie.
• De VWG	Betrokken bij evaluatieproces als regelgevende instantie.
• Staatsbosbeheer	Jaarverslagen van de Boschplaat en van de Engelmanplaat.
• De Vereniging Natuurmonumenten	Verslag van de beheerder van Schiermonnikoog.
• It Fryske Gea	Waarnemingen door beheerder.
• Het Groninger Landschap	Gegevens via schepen LNV.
• Het Landschap Noord-Holland	Verslag Balgzand.
• De Vereniging Wadvaarders	Waarnemingen door leden, verspreid over 't Wad.
• De BBZ	Waarnemingen door leden, verspreid over 't Wad.
• Het Wadden Handhavings Overleg	Gegevens van handhavers op de Waddenzee
• Overige inspectieschepen (Via samenwerking Inspectie Waddenzee SIW)	2003 geen gegevens ³ .
• De Waddenvereniging	Betrokken bij het evaluatieproces.
• KLPD Harlingen & KLPD Delfzijl en de bemanningen van de zeeverkeersposten (Schiermonnikoog, Ameland en Terschelling)	Gegevens via vragenlijst vanuit Stuurgroep Waddenprovincies.
• De Stuurgroep Waddenprovincies	Coördinatie van het evaluatieproces

1.4.2 Gebruik van het standaard waarnemingenformulier van de Vereniging Wadvaarders

Om de waarnemingen op een zo uniforme wijze te evalueren is gebruik gemaakt van een waarnemingenformulier dat ontwikkeld is door de Vereniging van Wadvaarders. Op het formulier wordt het totaal aantal droogvallende schepen op een locatie per laagwater geteld, ook komt op het formulier te staan vanaf hoeveel schepen wel of niet verstorend gedrag wordt gepleegd. Dit formulier is in 2003 nog niet optimaal verspreid (zie hoofdstuk 2) daarom zijn naast de formulieren ook nog andere waarnemingsgegevens gebruikt.

² Opgemerkt moet worden dat de gebiedsbeherende instanties (Staatsbosbeheer, It Fryske Gea, Het Groninger Landschap, Het Landschap Noord-Holland en Vereniging Natuurmonumenten) vanaf de evaluaties bij deze proef zijn betrokken.

³ In 2004 heeft de Stuurgroep Waddenprovincies de opvarenden van de inspectieschepen op de SIW-dagen benaderd om mee te doen aan de evaluaties

Hoofdstuk 2 Typering jaar

2.1 Inleiding

De besluitvorming over de proef is in het voorjaar van 2003 tot stand gekomen. De verspreiding van de Erecode middels de folder begon hierdoor pas na 4 juni. Er stond op dat moment nog geen informatie op de hydrografische kaarten en in folders over brug- en sluisbediening. Daarnaast was er op dat moment nog geen aandacht in watersportbladen en vakbladen over het onderwerp geweest. De maanden april, mei en juni kunnen in het kader van de promotie als verloren worden beschouwd.

2.2 Het weer in 2003⁴

Zomer 2003: ZEER WARM, ZEER ZONNIG EN ZEER DROOG

De zomer van 2003 was uitzonderlijk warm, alleen de zomer van 1947 was warmer. Het meest opvallende was het standvastige karakter waarbij er gedurende lange tijdvakken sprake was van fraai, droog en vrij warm weer. De zomer telde één hittegolf waarbij 7 dagen 30° of meer werd gehaald. De zomer was zeer droog, in al de drie zomermaanden viel minder neerslag dan normaal. Landelijk gemiddeld scheen de zon 736 uren tegen een langjarig gemiddelde van 591 uren.

2.2.1 Sluispassages

Jaarlijks wordt door de Stuurgroep Waddenprovincies het aantal passerende plezierjachten door de sluisen naar het Waddengebied geregistreerd. Dit wordt gedaan bij de sluisen bij Den Helder, Den Oever, Kornwerderzand, Harlingen, Lauwersoog en Delfzijl. In 2003 hebben in totaal 112.752 sluispassages plaatsgevonden. Dit is het hoogste aantal passages ooit. Het is 320 passages meer dan in 2002 (het vorige record). De jaren voor 2002 schommelde het aantal passages zo rond de 100.000.

2.3 Inspanning van betrokken organisaties voor bekendheid van de Erecode “Wad ik heb je lief”.

Begin 2003 is in verschillende media aandacht besteed aan de nieuwe Erecode. Helaas kwam deze publiciteit voordat de afspraken afgerond en ondertekend waren. Dit is door verschillende organisaties rechtgezet. Na 4 juni hebben de betrokken organisaties via bladen of pers aandacht gevraagd voor de Erecode. Enkele voorbeelden: De Vereniging Wadvaarders heeft de Erecodefolder meegestuurd bij hun blad Berichten en daarbij verschillende artikelen geschreven. Er hebben artikelen gestaan in nautische bladen, zoals Zeilen, Spiegel der Zeilvaart, Schipper m/v. Daarnaast hebben regionale dagbladen, zoals de Leeuwarder Courant en het Friesch Dagblad, aandacht aan het onderwerp besteed. Ook andere ondertekenende partijen hebben in verenigingsbladen aandacht besteed aan het onderwerp, bijvoorbeeld in het blad Toerzeilen van de Nederlandse Vereniging van Toerzeilers en in het Waddenmagazine van de Waddenvereniging.

2.4 Verspreiding Erecodefolder

In mei 2003 is in de vergadering van het Toeristisch Overleg Waddenzeegebied afgesproken dat de ondertekenende organisaties gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor het verspreiden van de brochure over de Erecode. De Stuurgroep Waddenprovincies heeft het afgelopen jaar een coördinerende rol gehad in dit proces. Zij heeft ervoor gezorgd dat de tekst van de Erecode op Interwad is geplaatst. Een aantal leden van de Vereniging Wadvaarders heeft de folder neergelegd in de jachthavens in het Waddengebied die ze tijdens hun vaartochten aandeden. In de westelijke Waddenzee (Texel, Den Oever, Den-Helder) is de folder verspreid door de Vereniging Toerzeilers. In het Eems-Dollardgebied (Delfzijl) is de folder niet uitgebreid verspreid. De verspreiding op Vlieland en Terschelling en rond het Lauwersmeergebied was aanzienlijk beter. De folder is door de Stuurgroep Waddenprovincies verstuurd naar de verenigingen/instaties/individuen die de folder wilden hebben. Deze verenigingen hebben de folders weer onder hun leden verspreid. Voor 2004 is wederom een verspreidingsplan opgesteld.

⁴ Tekst is afkomstig van de KNMI-website

2.5 Verspreiding van het waarnemingenformulier

Bij de voorbereiding van de evaluaties is afgesproken dat het waarnemingenformulier van de Vereniging van Wadvaarders voor de evaluaties gebruikt zou gaan worden. Als alle organisaties het formulier invullen worden gegevens op een uniforme manier verzameld. Ook is afgesproken dat de Stuurgroep Waddenprovincies de formulieren, na de ondertekening van de afsprakennotitie, verspreidt. Half juni heeft de Stuurgroep waarnemingsformulieren en folders naar de gebiedsbeherende instanties gestuurd. Daarnaast zijn formulieren naar het Wadden Handhavings Overleg gestuurd met de bedoeling deze te verspreiden naar de handhavende diensten in het gebied. Afgesproken is dat de verschillende organisaties de formulieren zouden invullen en aan het einde van het seizoen naar de Stuurgroep Waddenprovincies zouden sturen. Omdat niet iedere waarnemende instantie het waarnemingsformulier heeft gebruikt zijn voor de evaluatie 2003 verschillende gegevens gebruikt.

Rol Servicepunt Handhaving Wadden (Seph)

Het is de bedoeling om de verwerking van de formulieren in de toekomst door het Seph-Wadden te laten doen. Omdat het Seph nog niet is opgestart zijn de gegevens van 2003 veelal door de organisaties zelf verwerkt. Dit vroeg meer inzet en tijd van de organisaties. Ook de Stuurgroep Waddenprovincies heeft een aantal gegevens gebundeld.

Hoofdstuk 3 De waarnemingen

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zijn de waarnemingen van 2003 beschreven. Per organisatie is een korte samenvatting van de waarnemingen gegeven. De complete rapportages van de diverse organisaties zitten in de bijlage van deze rapportage. Ten gevolge van de proef en het vragen om waarnemingen aan de diverse organisaties is een breed spectrum aan soorten waarnemingen bijeengebracht.

3.2.1 Het soort waarnemingen

De waarnemingen hebben in 2003 op de volgende wijze plaatsgevonden:

Soort waarneming	Organisatie
Vanaf Schepen	LNV, BBZ & Wadvaarders, KLPD
Vanaf het (ei)land	Fryske Gea, Natuurmonumenten, Landschap Noord-Holland, Werkgroep Vlieland, Staatsbosbeheer.
Vanaf Zeeverkeersposten	Rijkswaterstaat directie Noord-Nederland

Wat betreft het bovenstaande is het volgende van belang:

- Iedere instantie/organisatie heeft met de eigen bril en met de eigen deskundigheid waargenomen.
- Een natuurbeherende instantie neemt bijvoorbeeld ook verschil waar met een situatie zonder schepen, omdat zij continu aanwezig zijn.
- De bemanningen van schepen zijn in een groot gebied actief. Aandachtspunt is dat de schepen per dag maar een beperkte actieradius hebben.
- De bemanningen van de vuurtorens hebben zicht op een groot gebied en kunnen veel recreanten zien. Helaas zitten ze op grote afstand en is voor hen moeilijk om specifieke gedragingen van recreanten te zien.
- Een BBZ schipper neemt specifieke aspecten waar en (her)kent diverse collega schippers.

3.2.2 De wijze waarop de waarnemingen zijn geregistreerd

De gegevens zijn op verschillende manieren geregistreerd. Een aantal partijen heeft het waarnemingsformulier van de Wadvaarders gebruikt (onder andere de BBZ, de Vereniging Wadvaarders en It Fryske Gea). De overige partijen hebben de gegevens op dezelfde wijze verzameld als voorgaande jaren. De Stuurgroep Waddenprovincies heeft de KLPD en de bemanningen van de Zeeverkeersposten benaderd met een vragenlijst.

3.3 Korte samenvatting van de waarnemingen per organisatie

3.3.1 Stichting Werkgroep Vlieland

Waarnemingsgebied: Voornamelijk de platen in de omgeving van het dorp Oost-Vlieland.

De stichting heeft zich wat betreft het droogvallen beperkt tot een aantal algemene opmerkingen over droogvallen bij Vlieland. Droogvallen heeft volgens de Stichting weinig invloed op de natuur als recreanten aanboord van de plezierjachten blijven. Loslopende honden zijn een groot probleem en dit is dan ook de meest voorkomende overtreding van de Erecode "Wad ik heb je lief".

3.3.2 Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Het ministerie van LNV heeft drie inspectieschepen op de Waddenzee varen. Deze drie schepen kunnen de gehele Waddenzee inspecteren.

Het ms. De Harder

Werkgebied: Oostelijk deel van de Waddenzee.

Twaalf keer is de Erecode “Wad ik heb je lief” overtreden. Opvallende zaken: in Rottum en omgeving is drooggevallen en gevaren binnen het artikel 17 gebied. Een aantal keer lieten recreanten honden los lopen op het Wad. Vergelijk voorgaande jaren: De bemanning van het ms. De Harder heeft geen veranderingen gesignaleerd ten opzichte van voorgaande jaren. Wel werd er door een aantal schepen op een afstand die groter was dan 200 meter van de geul drooggevallen.

Het ms. De Krukel

Werkgebied: Middendeel van de Waddenzee

Er was in 2003 sprake van meer overtredingen, wellicht door het mooie weer. 25 keer is de Erecode “Wad ik heb je lief” overtreden. Opvallend is het grote aantal schepen dat te snel vaart in de omgeving van Ameland.

Vergelijk voorgaande jaren: Geen veranderingen van de droogvallocaties ten opzichte van voorgaande jaren.

Het ms. De Phoca

Werkgebied: Westelijk deel van de Waddenzee

Er zijn 72 overtredingen geconstateerd. Opvallend is het hoge aantal verstoringen van zeehonden, het zich bevinden in gesloten gebied en de aantallen loslopende honden.

Vergelijk voorgaande jaren: Geen verschillen met voorgaande jaren. Veel droogvallocaties van voorgaande jaren waren dit jaar weer gewild.

3.3.3 Vereniging Natuurmonumenten Schiermonnikoog

Werkgebied: Schiermonnikoog

Totaal zijn 91 overtredingen geconstateerd. Deze overtredingen zijn ingedeeld in 4 categorieën:

1. Verstoring van vogels in de broedtijd (5x).
2. Verstoring van vogels buiten de broedtijd (55x).
3. Lawaai (4x).
4. Loslopende honden (27x).

Problemen doen zich voornamelijk voor bij de Oostpunt van het eiland. Door het verspreid droogvallen worden veel foerageer- en baltsgebieden verstoord. De algemene indruk van Natuurmonumenten is dat er op meer plaatsen in de omgeving van Schiermonnikoog wordt drooggevallen dan tijdens andere jaren. Droogvallers liggen meer verspreid op het wad. Wel geeft de vereniging aan dat de meeste droogvallers zich over het algemeen goed gedragen.

3.3.4 Fryske Gea

Werkgebied: ‘t Oerd en de Hon (Ameland)

It Fryske Gea geeft aan dat er dit jaar veel verstoringen zijn geweest (bij 30% van de waarnemingen zorgde droogvallers voor verstoring). Opvallend is het grote aantal loslopende honden (35% van de overtredingen). It Fryske Gea geeft wel aan dat door het mooie weer sprake was van veel droogvallers.

3.3.5 Staatsbosbeheer

Werkgebied: Terschelling Boschplaat & Engelsmanplaat

De Boschplaat

Een aantal opvallende zaken: 466 van de 533 overtredingen op de Boschplaat zijn afkomstig van opvarenden van droogvallende plezierjachten. 128 keer is een afgesloten NB-wetgebied betreden, 263 keer hebben opvarenden van plezierjachten de natuur in niet afgesloten gebieden verstoord en 58 keer heeft er een hond onaangeliend op het wad gelopen. De loslopende honden worden door Staatsbosbeheer als de meest ernstige verstoring aangeduid, omdat hierdoor veel vogels worden verstoord. Het droogvallen in de omgeving de Boschplaat maakt het foerageer-, broed-, en rustgebied van de daar aanwezige vogels kleiner. Vergelijk voorgaande jaren: Er is sprake van een grotere verspreiding van droogvallers langs de kustlijn van de Boschplaat ten opzichte van 2002.

Wekgebied: Engelsmanplaat

De gegevens over de Engelsmanplaat waren op het moment van afronding van deze notitie nog niet beschikbaar. De gegevens worden in de volgende notitie opgenomen.

3.3.6 *Zeeverkeersposten (Ameland, Schiermonnikoog & Terschelling)*

Werkgebied (van afstand zicht op de volgende droogvallocaties): Koffieboonplaat, vaarwater van Zwarte Haan, de Kromme Balg, de rede bij jachthaven van Schiermonnikoog, Smeriggat, Eilanderbalg, Simonszand, Fransche gaatje, Groene strand en de Engelsmanplaat.

De bemanningen zijn geïnterviewd door de Stuurgroep Waddenprovincies.

Vergelijk met voorgaande jaren:

Over het algemeen gedragen opvarenden zich goed. Loslopende honden zijn veelal de grootste bron van verstoring.

De bemanningen van de drie torens geven allemaal aan dat zij geen verandering waarnemen ten opzichte van andere jaren.

3.3.7 *KLPD Harlingen & KLPD Delfzijl*

De KLPD is geïnterviewd door de Stuurgroep Waddenprovincies.

Werkgebied: Westelijke en Oostelijke Waddenzee

De KLPD Delfzijl geeft aan dat zij weinig veranderingen zien in de gedragingen van droogvallers ten opzichte van andere jaren. Mensen gedragen zich over het algemeen goed. De KLPD geeft wel aan dat zij niet over veel gegevens over andere jaren beschikken.

De KLPD Harlingen

Er wordt in de Westelijke Waddenzee veelal drooggevallen binnen de 200 meter van de betonning of bebakening. Opvarenden van plezierjachten gedragen zich over het algemeen netjes. Er zijn geen verschillen waargenomen ten opzichte van voorgaande jaren.

3.3.8 *Wadvaarders/BBZ*

Vaargebied: Gehele Waddenzee

De Wadvaarders en de BBZ geven aan dat het percentage verstoringen laag is. Totaal zijn 2300 droogvallende plezierjachten waargenomen, waarvan 1,2% verstoord. Loslopende honden zijn het grootste probleem. De Wadvaarders en de BBZ hebben een uitgebreid beeld gecreëerd van de verspreiding van het aantal droogvallende plezierjachten op het Wad. Belangrijke droogvalgebieden zijn: Schiermonnikoog, rond de haven (in 2003 totaal 510 jachten waargenomen, waarvan 2 schepen voor een verstoring zorgde), Koffiebonenplaat (totaal 343 jachten waargenomen, waarvan 6 schepen voor een verstoring zorgde), Vlieland, ter hoogte van het dorp Oost-Vlieland (totaal 317 jachten waargenomen, waarvan 5 schepen voor een verstoring zorgde) en Engelsmanplaat (totaal 305 jachten waargenomen, waarvan 8 schepen voor een verstoring zorgde).

Vergelijk voorgaande jaren: De waarnemingen van 2003 geven hetzelfde beeld als de waarnemingen van andere jaren.

3.3.9 *Het Landschap Noord-Holland*

Werkgebied: Balgzand

Er hebben in 2003 geen incidenten plaats gevonden wat betreft droogvallen. Balgzand is een artikel 17 gebied.

3.4 Aandachtspunten uit het voorgaande:

- In het Nationaal Park Schiermonnikoog geldt een zonering. Het droogvallen vond in 2003 meer verspreid plaats. Hierdoor lagen ook schepen in door zonering afgesloten gebieden. Een toename van de recreatieactiviteiten in deze gebieden is strijdig met de zonering van het Nationaal Park en het kan spanningen opleveren met de natuurwaarden in het gebied.
- In een aantal droogvalgebieden zeker ten zuiden van de eilanden is sprake van conflicten tussen de recreatie en de natuur. De recreatiedruk op de Boschplaat kan in de toekomst een bedreiging vormen voor de aanwezige vogels. Broed- of rustplaatsen dreigen verloren gaan. Staatsbosbeheer geeft aan dat dit in de toekomst tot problemen kan leiden, omdat vogels vanwege de recreatiedrukke op zoek moeten naar andere gebieden.
- Alleen kijken naar het aantal verstoringen en PV's geeft geen beeld van het totale effect van de proef, want de effecten van de activiteiten op de natuur worden onvoldoende in beeld gebracht.
- Loslopende honden blijken een van de grootste bronnen van verstoring te zijn.
- De Stichting Werkgroep Vlieland ziet problemen ontstaan als het droogvallen van plezierjachten in een groter gebied plaats gaat vinden (het wad tussen Oost-Vlieland en het Posthuiswad). Op het moment dat in een gebied van die omvang drooggevallen gaat worden, worden te veel foerageergebieden ingenomen.

Hoofdstuk 4 Eerste conclusies en aanbevelingen

In hoofdstuk 3 zijn de waarnemingen van 2003 beschreven. De inspanningen van een behoorlijk aantal mensen/instanties heeft een grote hoeveelheid gegevens opgeleverd. Zeker als in aanmerking wordt genomen dat dit de eerste keer is dat de gegevens op een dergelijke schaal worden verzameld en nog niet iedereen op de hoogte was met de vraag om gegevens te verzamelen en de wijze van rapporteren.

Met de genoemde beperkingen geven de gegevens al een behoorlijk beeld van de mate waarin en de wijze waarop wordt drooggevallen op het Wad. Helaas is het beeld wel erg divers. De gegevens zijn veelal op verschillende manieren verzameld. Dat beeld wordt naar verwachting in 2004 duidelijker en eenduidiger wanneer op meer uniforme wijze wordt gerapporteerd en meer mensen/instanties hun bijdrage hieraan leveren.

Uit de rapportages is op te maken dat niet iedereen hetzelfde beeld heeft bij het kernbegrip verstoring. Gebruikers beoordelen verstoring anders dan gebiedsbeheerders. Maar voor alle deelnemers aan de droogvalproef staat de unieke waarde van het Wad vast en we zijn unaniem van mening dat om die reden zorgvuldig met het Wad moet worden omgegaan. Bij deze proef zijn de gedragsregels van de Erecode "Wad ik heb je lief" uitgangspunt en de basis voor het formuleren van het begrip verstoring.

De Erecode "Wad ik heb je lief"

Wat je lief hebt, daar ga je vanzelf voorzichtig mee om. Juist wanneer je je vrij voelt. Wij weten dat u van het Wad geniet als een unieke wildernis, die eisen stelt aan uw kennis en kunde en die u graag wilt beschermen. Dat gevoel willen we niet onnodig inperken. We vertrouwen op uw eigen inzicht. Vandaar deze Erecode.

Vogels

- Ga pas van boord als foeragerende vogels zijn verdwenen. Zorg dat u bij opkomend water weer op tijd terug bent, zonder de vogels te verstoren.
- Blijf als groep(je) dicht bij elkaar en waaier niet uit.
- Als de eerste vogels opvliegen, dan komt u te dichtbij.
- Houd extra afstand tot grotere vogels, zoals wulp en lepelaar.
- Houd afstand tot broedende vogels en vogels met jongen.
- Vaar niet te dicht langs hoogwatervluchtplaatsen.
- Ga er niet ankeren.
- Loop rond hoogwater niet naar groepen vogels toe

Zeehonden

- Blijf uit de buurt van rustende zeehonden.
- Loop er zeker nooit naar toe.
- Zodra één zeehond zijn kop opsteekt, komt u te dicht bij de groep.
- Vaar niet dicht langs steile oevers waar zeehonden rusten.
- Ga hier niet in de buurt ankeren of droogvallen.

Wat vanzelf spreekt

- Houd uw hond aangeliind.
- Niet aan het schip werken met verf, olie, diesel, oplosmiddelen...
- Geen harde muziek, luide radio of marifoon.
- Niet met onnodig motorgeweld proberen los te komen.
- Vaar zonder hoge hekgolven.
- Gebruik geen onnodige felle verlichting.
- Gooi geen afval overboord.

Tot slot

- Goed zeemanschap gaat boven alles.
- Vaar met een actuele hydrografische kaart.
- Mijd de gebieden die gesloten zijn op grond van artikel 17 en andere regelgeving.
- De schipper is en blijft verantwoordelijk voor het gedrag van zijn opvarenden.
- Bij een wandeling op het Wad geldt de Provinciale Wadloopverordening (1996). Passeer dus geen geulen dieper dan kniehoogte, dat is gevaarlijk. Groepen groter dan 7 personen mogen niet verder van hun boot gaan dan 500 meter (artikel 5°).
- Val niet te lang achter elkaar op dezelfde plaats droog: maximaal twee of drie tijen.

Deze Erecode vervangt de Wadgebruiksaanwijzingen. Hij geldt voor iedereen op het Wad, dus opvarenden van schepen, kanovaarders, wadlopers, vogelaars, deelnemers aan Waddenzwerftochten enzovoort. Wie zich niet aan deze Erecode houdt, heeft vanaf juni 2003 kans op een bekeuring.

Tot het einde van 2003 bestond geen duidelijk beeld van de mate waarin en de wijze waarop op het Wad werd drooggevallen, omdat niet op systematische wijze gegevens zijn verzameld. Wel waren er gegevens over droogvallen uit de tellingen (luchtwarnemingen) door de provincies bij laagwater in 2000 en uit het onderzoek “Vaargedrag IJsselmeer & Waddenzee” van provincies en het ministerie van LNV in 2003. Alleen van excessen waartegen proces verbaal is opgemaakt zijn exacte gegevens bekend. Daarnaast beschikten gebiedsbeheerders over enige gegevens. Daarmee vergeleken is het overzicht over 2003 een grote vooruitgang. Door gestructureerde waarnemingen omtrent droogvallen is een completer beeld ontstaan van droogvallen en verstoringen.

Uit de rapportage over 2003 blijkt dat veel is drooggevallen op het Wad. De waarnemers van inspectieschepen en zeeverkeersposten geven aan geen tot weinig verschil te constateren ten opzichte van voorgaande jaren. De gebiedsbeheerders geven een grotere verspreiding van de aantallen droogvallers weer. Met name Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten zijn bezorgd over de droogvalactiviteiten en het gedrag nabij Terschelling (Boschplaat) en Schiermonnikoog (Oostplaat). De waarnemingen van Wadvaarders en de BBZ geven geen grote wijzigingen in verstoringen ten opzichte van voorgaande jaren weer.

Op een aantal locaties is wel reden tot zorg. Het aantal verstoringen is groter en soms ernstiger dan het beeld op basis van het aantal processen verbaal uit eerdere jaren doet vermoeden. Er is een aantal locaties waar veel wordt drooggevallen die tevens erg belangrijk zijn voor de natuur vooral voor de vogels. Maar er zijn ook veel gebruikte locaties waar geen spanningsvelden aanwezig zijn. Daarnaast blijkt dat veel recreanten zich houden aan de regels uit de Erecode “Wad ik heb je lief”. Loslopende honden zorgden voor de nodige problemen. Dit legt nogmaals de noodzaak op het voortzetten van het communicatietraject van de Erecode “Wad ik heb je lief”.

Bij het bovenstaande moet worden opgemerkt dat de zomer van 2003 een mooie was. Daarnaast was er sprake van het hoogste aantal sluispassages ooit. In totaal 112.752. Dit is 320 passages meer dan het vorige record in 2002. De jaren voorafgaand aan 2002 schommelde dit cijfer rond de 100.000. Mooi weer brengt een hoger aantal sluispassages met zich mee. Meer sluispassages betekent een groter aantal plezierjachten op het wad. Het mooie weer in combinatie met de hoge sluispassages kunnen een effect hebben op het aantal verstoringen en overtredingen in het gebied.

Uit diverse waarnemingen blijkt dat het zinvol is om nader onderzoek naar de effecten op de natuur bij de uiteindelijke evaluatie van de proefneming te betrekken.

Het is de vraag of 2003 afwijkt van voorgaande jaren. 2003 is het eerste jaar van de proefneming en er bestaat geen nulmeting op het gebied van droogvallen. Dit maakt het moeilijk om 2003 te vergelijken met voorgaande jaren. Pas na 2004 kan worden bekeken of het beeld dat in 2003 en 2004 van droogvallen is ontstaan het juiste is of dat zaken anders liggen. Dan kan worden bekeken of we op de juiste weg zitten en of dat het verstandiger is om bijvoorbeeld gebieden aan te wijzen waar mag worden drooggevallen. Om tot een goede vergelijking tussen 2003 & 2004 te komen is het van belang dat alle partijen die aan de evaluaties meewerkten in 2003 dat ook doen in 2004.